

Методологія інтегративно-диференційованого підходу дозволяє визначити основні позиції дослідження єдності інтеграції і диференціації у формуванні АПОКГіП студентів економічних спеціальностей: взаємодія інтеграції і диференціації є системою систем, результатом систематизації більш високого щабля; інтеграція і диференціація є засобами і процесами багатомірного формування АПОКГіП, основними принципами реалізації навчального процесу, який базується на взаємодоповненні і взаємозв'язку компонентів навчальної діяльності; взаємодія інтеграції і диференціації забезпечує результативність навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі оволодіння АПОКГіП через урахування психолого-педагогічних закономірностей, пов'язаних з індивідуально-особистісними властивостями студентів, індивідуалізацію розвитку особистості студента, яка на основі володіння відповідним арсеналом комунікативних можливостей, необхідних для усномовленневого і письмового спілкування в англomовному соціально-професійному середовищі, здатна до гнучкості й креативності, пошуку і прийняття самостійних рішень під час вирішення професійних задач.

Перспективами подальших досліджень є вивчення психолого-педагогічних, лінгводидактичних і соціально-педагогічних передумов формування АПОКГіП студентів економічних спеціальностей на засадах інтегративно-диференційованого підходу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бим И. Л. Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника / Инесса Львовна Бим. – М. : Русский язык, 1977. – 288 с.
2. Большой энциклопедический словарь / [под ред. А.М. Прохорова]. – М. : Науч. изд-во БРЭ, СПб, Норинт. – 1997. – 317 с.
3. Вьюнова Н. И. Теоретические основы интеграции и дифференциации психолого-педагогического образования студентов университета: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01 / Вьюнова Наталья Ивановна. – М., 1999. – 542 с.
4. Гвоздева А. В. Интегративно-дифференцированный подход к развитию субъектности студентов вуза в процессе обучения французскому языку: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01, 13.00.02 / Гвоздева Анна Вячеславовна. – Курск, 2009. – 559 с.
5. Енциклопедія освіти / [головн. ред. В. Г. Кремінь]. – Акад. пед. наук України. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. Игнатова В. А. Интеграция и дифференциация как универсальные категории науки и их отражение в теории и практике естественнонаучного образования / Вера Александровна Игнатова // Образование и наука. – 2013. – № 2. – С. 3–17.
7. Интеграция современного научного знания. Методологический анализ / Н. Т. Костюк, В. С. Лутай и др. – К. : Вища школа, 1984. – 184 с.
8. Каримов З. Ш. Теория и практика институциональной интеграции высшего профессионального педагогического образования на основе синтеза внешнего и внутреннего компонентов : дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01 / Загир Шакирович Каримов. – Уфа, 2009. – 453 с.
9. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: [підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів] / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін.; за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 519 с.
10. Пузанкова Е. Н. Современная педагогическая интеграция, ее характеристики / Е. Н. Пузанкова, Н. В. Бочкова // Образование и общество. – 2009. – № 1. – С. 9–13.
11. Социологический энциклопедический словарь / На русском, английском, немецком, французском и чешском языках; [под ред. Г.В. Осипова]. – М. : Изд. группа ИНФРА; НОРМА, 1998. – 106 с.
12. Тенишева В. Ф. Интегративно-контекстная модель формирования профессиональной компетенции: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.08 / Вера Федоровна Тенишева. – Санкт-Петербург, 2008. – 375 с.
13. Философский энциклопедический словарь / [под ред. Е.Ф. Губского и др.] – М. : ИНФРА-М, 2003. – 574 с.
14. Чапаев Н. К. Категориальное поле органической парадигмы интеграции: персоналистско-педагогический аспект / Н. К. Чапаев // Понятийный аппарат педагогики и образования: [сб. науч. тр.] ; отв. ред. Е. В. Ткаченко. – Екатеринбург, 1995. – Вып.1. – С. 61–77.
15. Чепиков М. Г. Интеграция науки: философский очерк / М. Г. Чепиков. – М. : Мысль, 1981. – 276 с.
16. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності: [навч. посібн.]. – [Вид. 2-ге, допов.] / Д. В. Чернілевський; за ред. проф. Д. В. Чернілевського. – Вінниця : Вид-во АМСКП, 2010. – 484 с.

УДК 378.14:338.48(045)

Бондар Н. Д.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного
торговельно-економічного університету

РОЛЬ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ У ФОРМУВАННІ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

Стаття присвячена проблемі підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх менеджерів сфери туризму шляхом реалізації проектної діяльності у ВНЗ. Розкрито зміст і значення методу проектів у формуванні ключових компетентностей майбутніх менеджерів туристичної сфери.

Ключові слова: педагогічні інновації, метод проектів, ключові компетентності, професійна діяльність, менеджери сфери туризму.

Бондар Н. Д. Роль метода проектов в формировании ключевых компетентностей будущих менеджеров сферы туризма. *Статья посвящена проблеме повышения эффективности профессиональной подготовки будущих менеджеров сферы туризма путём реализации проектной деятельности в вузе. Раскрыто содержание и значение метода проектов в формировании ключевых компетентностей будущих менеджеров сферы туризма.*

Ключевые слова: педагогические инновации, метод проектов, ключевые компетентности, профессиональная деятельность, менеджеры сферы туризма.

Bondar N. The role of project method in the developing key competences of future tourism managers. *The article is dedicated to the issue of increasing efficiency of professional training of future managers in the tourism industry by means of realisation of project activity at the universities. The contents and definition of project method in the developing key competences of future tourism managers are revealed.*

Key words: pedagogical innovations; project method, key competences; professional activities, managers of tourism.

Сучасний етап модернізації української освіти передбачає перехід суспільства від індустріального до інформаційного, в якому процеси виникнення та розповсюдження інформації стають ключовими. Методологічною основою трансформації вищої освіти сьогодні стала нова галузь педагогіки – педагогічна інноватика, що з'явилась у 80-х роках минулого століття й нині переживає своє становлення.

Під педагогічною інноватикою розуміють процес створення педагогічних інновацій, їхньої оцінки та опанування педагогічною громадськістю через застосування на практиці. В усіх сферах освіти здійснюються пошуки способів інтенсифікації й швидкої модернізації системи підготовки, підвищення якості навчання з використанням інноваційних методів і технологій [1].

Одним із важливих завдань сьогодення є підготовка фахівців нового профілю – менеджерів туризму та готельного господарства з новим інформаційним мисленням, високим рівнем сформованості ключових компетентностей, здатних до постійного поповнення й оновлення знань, з досконалим володінням іноземними мовами на рівні, який достатній для ефективного виконання майбутньої професійної діяльності.

Проектні технології є прикладом педагогічних інновацій, що сприяють ефективному процесу формування ключових компетентностей майбутніх менеджерів сфери туризму [11].

Дослідженням проблеми теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму займалися В. К. Федорченко; організацією навчально-виховного процесу в закладах туристичного спрямування – І. Зорін, В. Квартальнов, Л. Поважна, Н. Фоменко; підготовки менеджерів – Л. Володарська-Зола, Д. Дзвінчук, В. Денисюк, Т. Кудрявцева, практичної підготовки фахівців – О. Ворганова, Є. Гормах, Л. Івлева, Є. Ільїна, П. Лузан, Г. Лаврова, М. Олійник, С. Орищенко, В. Орлова, використання у навчанні інформаційних технологій – Ю. Барановський, В. Гуляев, М. Кадемія, В. Ключко, В. Кудін, В. Мінкіна.

На сучасному етапі серед інших методів навчання метод проектів як один з найбільш прогресивних застосовується в низці навчальних закладів Російської Федерації, України та інших країн. Дослідженню його ефективності присвятили роботи закордонні та російські вчені: І. Л. Бім, М. Ю. Бухаркіна, І. О. Зимня, В. В. Гузеев, Є. С. Полат, Т. Є. Сахарова, І. С. Чечель, S. Haines, D. J. Rosen, F. L. Stoller та ін. У вітчизняних періодичних виданнях друкувалися публікації Е. Г. Арванітопуло, В. В. Бербеця, А. А. Вдовиченко, О. М. Коберника, В. К. Сидоренка, А. І. Терещука, Л. О. Хоменко, С. М. Ящука, які розкривають зміст і значення проектної діяльності в навчальному процесі, але проблема використання методу проектів для формування ключових компетентностей майбутніх менеджерів сфери туризму майже не висвітлена [10].

Отже, мета нашої статті – розкрити значення і зміст проектної діяльності у формуванні ключових компетентностей майбутніх менеджерів сфери туризму.

Застосування та впровадження у навчально-виховний процес ВНЗ проектних технологій має на меті підсилення діяльнісного професійно спрямованого компоненту навчання та опирається на зрілі психологічні механізми особистості, що дозволяють прогнозувати стійкий дидактичний результат у вигляді високого рівня сформованості ключових компетентностей.

Метод проектів – це метод, в основі якого лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок студентів, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, критично мислити.

Мета використання методу полягає у формуванні навичок ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій при навчанні студентів різного віку за допомогою інноваційних педагогічних технологій, якими передбачається самостійна (індивідуальна чи групова) дослідницько-пошукова діяльність студентів [2].

Метод проектів не є принципово новим у світовій педагогіці. Цей метод виник ще на початку минулого сторіччя в США і називається методом проблем, що пов'язується з ідеями гуманістичного напрямку у філософії та освіті. Метод проектів розроблений американським філософом і педагогом Дж. Дьюї та його учнем У. Х. Кілпартиком, які пропонували будувати навчання на активній основі через цілеспрямовану діяльність учня, пов'язану з його особистим інтересом саме в цьому знанні.

Щоб студент сприймав знання як дійсно потрібні, йому необхідно поставити перед собою і вирішити значущу для нього проблему. Зовнішній результат можна побачити, осмислити, застосувати на практиці. Внутрішній результат – це досвід діяльності, поєднання знань і вмінь, навичок і цінностей.

Метод проектів привернув увагу російських педагогів. Ідеї проектного навчання виникли в Росії практично паралельно з розробками американських педагогів. Під керівництвом російського педагога С. Т. Шацького в 1905 році була організована невелика група співробітників, які намагалися активно використовувати проектні методи в практиці викладання. Пізніше, вже за часів радянської влади ці ідеї стали досить широко впроваджуватися в школу, але недостатньо продумано і послідовно.

Є кілька причин, за якими метод проектів не зміг проявити себе:

- 1) не було вчителів, здатних працювати з проектами;
- 2) не було розробленої методики проектної діяльності;
- 3) надмірне захоплення «методом проектів» йшло на шкоду іншим методам навчання;
- 4) «метод проектів» неграмотно поєднали з ідеєю «комплексних програм»;
- 5) скасували оцінки та атестати, а індивідуальні заліки, які були колись, замінили колективними заліками по кожному з виконаних завдань [9].

У СРСР метод проектів відроджувати в школі не поспішали, а в англomовних країнах – США, Канаді, Великобританії, Австралії, Новій Зеландії – застосовували активно і досить успішно. У Європі він прижився в школах Бельгії, Німеччини, Італії, Нідерландів, Фінляндії та багатьох інших країн. Зрозуміло, з часом відбулися зміни: сам метод не стояв на місці, з'явилися детальні педагогічні розробки, що дозволяють перевести метод проектів з категорії педагогічних «творів мистецтва» в категорію «практичних прийомів». Народившись з ідеї вільного виховання, метод проектів поступово став «самодисциплінованим» і успішно інтегрувався у структуру освітніх методів. Але суть його залишається колишньою – стимулювати інтерес тих, хто навчається, сформувати практичні навички застосування цих знань для вирішення конкретних проблем поза стінами навчального закладу.

В основі методу проектів у ВНЗ лежить розвиток пізнавальних навичок студентів, умінь самостійно конструювати свої знання, умінь орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення.

Метод проектів завжди орієнтований на самостійну діяльність студентів – індивідуальну, парну, групову, яку вони виконують протягом певного відрізка часу. Цей підхід органічно поєднується з груповим (cooperative learning) підходом до навчання.

Метод проектів завжди припускає рішення якоїсь проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого, – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, технології. Результати виконаних проектів повинні бути «відчутними», тобто, якщо йдеться про теоретичну проблему, то має бути конкретне її вирішення, якщо про практичну – конкретний результат, готовий до впровадження.

Уміння користуватися методом проектів – показник високої кваліфікації викладача, його прогресивної методики навчання і розвитку. Недарма проектну технологію відносять до технологій XXI століття, яка передбачає, перш за все, вміння адаптуватися до стрімко мінливих умов життя людини постіндустріального суспільства [8].

Традиційно проекти поділяють на п'ять основних видів: творчі, ігрові, інформаційні, практико-орієнтовані та дослідницькі.

Творчі проекти – це проекти, що не мають детально опрацьованої структури спільної діяльності учасників; вона розвивається, підпорядковуючись кінцевому результату, прийнятій групою логіці спільної діяльності, інтересам учасників проекту. Учасники творчого проекту заздалегідь домовляються про заплановані результати і форму їх представлення – рукописний журнал, колективний колаж, публікація, сайт, блог, відеофільм, вечір, свято тощо.

Ігрові проекти полягають у тому, що учасники беруть собі визначені ролі, обумовлені характером і змістом проекту. Це можуть бути як віртуальні персонажі, так і реально існуючі особи, імітуються їх соціальні і ділові відносини, які ускладнюються вигаданими учасниками ситуаціями. Ступінь творчості студентів є дуже високою, але домінуючим видом діяльності є гра.

Інформаційні проекти – це проекти, що спрямовані на збирання інформації про якийсь об'єкт, на ознайомлення учасників проекту з цією інформацією, її аналіз і узагальнення фактів. Такі проекти потребують чітко визначеної структури та можливості систематичної корекції у ході роботи над проектом.

Практико-орієнтовані проекти передбачають, що результат діяльності учасників чітко визначено з самого початку. Такі проекти орієнтовані на створення певного кінцевого продукту, а саме: документа, програми, рекомендацій, проекту закону, словника. Проект потребує складання сценарію з визначенням функцій кожного з учасників. Особливо важливими є чітка організація координаційної роботи у вигляді поетапних обговорень і презентація отриманих результатів і можливих засобів їх практичної реалізації.

Дослідницькі проекти – це проекти, що потребують чітко визначеної структури, мети, актуальності предмета дослідження для всіх, учасників, соціальної значущості, обґрунтованості методів. Вони повністю підпорядковані логіці дослідження і мають відповідну структуру: визначення теми дослідження, аргументація її актуальності, визначення предмета і об'єкта, завдань і методів, визначення методології дослідження, висунення гіпотез щодо вирішення проблеми та визначення шляхів її розв'язання [6].

Варто зазначити, що у Вінницькому торговельно-економічному інституті Київського національного торговельно-економічного університету використовуються усі види проектів. З усієї множини проектів можна виокремити кілька видів, що відповідають специфіці гуманітарних дисциплін, що вивчають майбутні

менеджери сфери туризму, а саме: дослідницькі або пошукові (за домінуючою в проекті діяльністю); монопроекти, іноді міжпредметні (за предметно-змістовою галуззю); безпосередні або приховані (за характером координації проекту викладачем). Зокрема, під час вивчення української та іноземних мов успішно використовуються інформаційні, ігрові та творчі проекти. Користуються великим інтересом як у студентів перших, так і останніх курсів, практико-орієнтовані проекти.

Вибір тематики проектів може бути різним залежно від ситуації. В одних випадках викладачі визначають тематику з урахуванням навчальної ситуації зі свого предмета, професійних інтересів, інтересів і здібностей студентів, в інших – тематика проектів може бути запропонована і самими студентами, що орієнтуються при цьому на власні інтереси, не тільки пізнавальні, але й творчі, прикладні.

Загалом, вибір викладачами того чи іншого виду проекту залежить від вікових особливостей студентів, оскільки це значно впливає на завершеність отриманого кінцевого продукту проекту. Ознайомлення студентів з проектною технологією варто розпочинати саме з інформаційних проектів, оскільки уся інформація черпається з чітко визначених джерел і вимагає її систематизації та узагальнення. При реалізації дослідницьких проектів студентам необхідно мати найбільший багаж знань, тому рекомендовано їх проводити зі спеціалістами та магістрами. Потрібно чітко виокремити доцільність того чи іншого виду проекту для кожної дисципліни, необхідно враховувати тему проекту, його кінцевий продукт і вікові особливості студентів.

Використання проектних технологій у навчальному процесі ВНЗ має на меті такі цілі:

- 1) не тільки передати студентам певний обсяг знань, а ще й навчити здобувати ці знання самостійно, застосовуючи їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань;
- 2) сприяти формуванню у студентів комунікативних навичок;
- 3) прищепити студентам уміння користуватися дослідницькими прийомами: збирання інформації, всебічного аналізу, висування гіпотез, уміння робити висновки.

Характеризуючи проектну технологію, слід вказати на те, що це технологія навчання, реалізація якої розширює можливості традиційного опрацювання студентами певної теми (розділу), оскільки спрямована на створення певного матеріального або інтелектуального продукту. Передбачені навчальним проектом види діяльності студенти здійснюють, індивідуально або групою, при цьому вони спілкуються між собою та консультуються з іншими (викладачем, батьками, фахівцями різних галузей виробництва) і в такий спосіб пригадують необхідні знання і набувають нових.

Виходячи з того, що проектна технологія розробляється під конкретний педагогічний задум і має чітко окреслений результат, здійснення процесу навчання на основі її реалізації можна розглядати як чинник впливу на формування когнітивної сфери свідомості студентів, оскільки «оброблена» навчально-пізнавальна інформація набуває форми конкретного об'єкта, що за своєю сутністю характеризується як інтелектуальний чи матеріальний продукт, створений самими студентами. Наприклад, якщо проект передбачав вирішення певної теоретичної проблеми, то студенти мають розробити чітке її вирішення, представивши власне бачення, а для практичної – результатом проекту має бути продукт, готовий до використання (на занятті, в інституті, в житті), тобто бізнес-план, презентація, журнал, відеофільм, мультимедійні продукти та ін.

Слід акцентувати увагу на тому, що зазначена технологія не є заміником аудиторної системи навчання, а розглядається як компонент процесу навчання в системі компетентісно спрямованої освіти. Процес створення проектною технологією є цілеспрямованою, соціально значущою, педагогічно доцільною, практично реалізованою інноваційною діяльністю викладача щодо проектування та забезпечення функціонування освітньо-розвиваючого середовища, в якому здійснюватиметься проектна діяльність студентів.

Орієнтованість проектною технології на пізнавальний інтерес і творчу самореалізацію студентів забезпечує розвиток їх інтелектуальних можливостей, волевих якостей, творчих здібностей, оскільки здійснюється з метою розв'язання певних проблем шляхом раціонального поєднання теоретичних знань з їх практичним застосуванням. Відповідно реалізація проектною технології полягає у постановці перед студентами соціально або особистісно значущої проблеми, вирішення якої потребує набуття нових знань, інтегрування їх з попередньо набутим життєвим і навчальним досвідом, здійснення конкретних дослідницьких дій, аналізу отриманих результатів, формулювання висновків [4].

Для успішного виконання студентами проекту необхідно дотримуватись таких основних вимог:

- 1) проект повинен плануватись заздалегідь;
- 2) розробка навчального проекту з урахуванням навчально-пізнавальних потреб студентів, конкретних умов, можливостей і зусиль усіх суб'єктів майбутньої проектною діяльності;
- 3) наявність значущості проекту для студентів та їх соціального оточення;
- 4) наявність апарату дослідження та його обґрунтування;
- 5) формування високого рівня ключових компетентностей;
- 6) наявність практичної спрямованості;
- 7) публічне представлення до початку проведення, у процесі реалізації та по завершенню проектною діяльності;
- 8) варіативна реалізація (студенти групи залучаються до виконання одного проекту або, об'єднавшись у декілька груп, виконують одночасно один з кількох проектів) [7].

Ефективність реалізації навчального проекту визначається дотриманням сукупності особистісних і змістово-процесуальних факторів. Перелік особистісних факторів включає в себе педагогічний (особистісний

якості викладача) і навчальний (особистісні якості студента) аспекти. Конкретизуємо кожний з них. На нашу думку, педагогічний аспект містить такі базові складники:

- поінформованість про концептуальні особливості проектної технології, розуміння сутності поетапного структурування проектної діяльності та змістово-процесуальних складників методу проектів;
- сформованість умінь: дієво-практичних (проектування змісту й визначення наповнення основних етапів реалізації навчального проекту) та організаторсько-управлінських (координування процесом здійснення студентами проектної діяльності);
- наявність індивідуальних якостей у вигляді професійних умінь, що забезпечують оптимізацію проектної діяльності студентів шляхом доцільного вибору та реалізації найкращого варіанта організації їх самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

До сукупності особистісних чинників навчального аспекту ми відносимо таке:

- 1) достатня сформованість пізнавальних та емоційно-вольових процесів;
- 2) усвідомленість суті проектної діяльності в цілому та завдань конкретного навчального проекту зокрема;

3) оволодіння необхідними для здійснення проектної діяльності вміннями:

- визначати мету, висувати гіпотезу;
- формулювати окремі дослідницькі дії поетапного руху до мети проектної діяльності;
- визначати навчально-пізнавальні завдання;
- зосереджуватися на предметі дослідження;
- планувати самостійну, парну, групову форму проектної діяльності;
- користуватися різними джерелами інформації;
- застосовувати сучасні комп'ютерні технології.

До чинників змістовно-процесуального аспекту належать такі складники:

- узгодженість теми навчального проекту з вимогами державних стандартів і навчальних планів;
- результативність теоретичної або практичної спрямованості теми навчального проекту, її актуальність для суб'єктів проектної діяльності та відповідність потребам сьогодення;
- опора на життєвий і навчальний досвід студентів, використання сформованих загальнонавчальних умінь і навичок;

- передбачення способів реалізації самостійної пізнавальної активності кожного з учасників навчального проекту, їх співпраці між собою та з організаторами проектної діяльності;
- здійснення компетентнісно-орієнтованого підходу до реалізації проектної діяльності студентів;
- стимулювання студентів до самостійної навчально-пізнавальної активності;
- структурування змістової частини навчального проекту, конкретизація термінів виконання, визначення поетапних результатів проектної діяльності студентів;
- системне та систематичне виконання спланованих кроків навчального проекту;
- доцільне і вчасне коригування ходу проектної діяльності;
- періодичне інформування про отримані проміжні та кінцеві результати виконання завдань навчального проекту;

- встановлення ступеня та рівня якості виконання студентами завдань навчального проекту [5].

Технологія діяльності викладача зі створення проекту здійснюється за такими основними етапами:

1. Етап стратегічного прогнозування – діагностико-прогностична діяльність: вивчення проблем, потреб і можливостей, інтересів студентів; оцінка дидактичних можливостей предмета, теми щодо застосування проектної технології; визначення головних проблем визначення мети, постановка конкретних цілей і завдань.

2. Етап моделювання – створення описово-структурної моделі проектів; визначення критеріїв ефективності проекту; розробка моніторингової системи функціонування моделі.

3. Етап планування – формування програми діяльності з реалізації проекту; розробка плану в цілому та конкретних дій.

4. Етап визначення ефективності – оцінка як самої діяльності, так і якості кінцевого продукту.

Після створення викладачем макету самого проекту відбувається його реалізація разом зі студентами. Ми виділяємо декілька стадій, на яких відбувається інтерактивна узгоджена робота студентів з викладачем та між собою. До цієї роботи можуть бути залучені також інші суб'єкти в якості експертів, консультантів тощо. Поряд з цим найважливішим є чітке визначення дій викладача і студентів. Вибір теми проекту:

а) викладач відбирає можливі теми проекту сам, спільно зі студентами чи бере участь в обговоренні тем, запропонованих студентами;

б) студенти обговорюють і приймають спільне рішення з обраної теми; група студентів спільно з викладачем обирає теми і обговорює їх; студенти самостійно обирають теми та пропонують викладачеві для обговорення.

2. Розробка проектного завдання:

а) викладач попередньо виокремлює підтеми і пропонує студентам для вибору чи безпосередньо бере участь в обговоренні зі студентами підтем проекту;

б) кожен студент вибирає собі підтему або пропонує нову; студенти активно обговорюють і пропонують варіанти підтем; кожен студент обирає одну з них для себе (тобто обирає собі роль);

в) викладач проводить організаційну роботу з групами-студентів, що обрали собі конкретні підтеми і види діяльності;

г) студенти вже визначили свої ролі і групуються відповідно до них в команди.

3. Підготовка матеріалів до дослідницької роботи: формулювання питань, на які потрібно відповісти, завдання для команд, відбір літератури:

а) якщо проект об'ємний, то викладач заздалегідь розробляє завдання, питання для пошукової діяльності та літературу;

б) окремі студенти беруть участь у розробці завдань. Питання для пошуку, відповіді можуть вироблятися в командах з подальшим обговоренням групою.

4. Визначення форм вираження підсумків проектної діяльності:

а) викладач бере участь в обговоренні;

б) студенти в окремих командах, а потім у групі обговорюють форми представлення результату дослідницької діяльності: відеофільм, альбом, натуральні об'єкти та ін.

5. Розробка проекту:

а) викладач консультує, координує роботу студентів, стимулює їх діяльність;

б) студенти здійснюють пошукову діяльність.

6. Оформлення результатів:

а) викладач консультує, координує роботу студентів, стимулює їх діяльність;

б) студенти спочатку по групах, потім у взаємодії з іншими групами, оформлюють результати відповідно до прийнятих правил.

7. Презентація:

а) викладач організує експертизу (наприклад, запрошує в якості експертів провідних фахівців або інших викладачів);

б) студенти доповідають про результати власної роботи.

8. Рефлексія:

а) викладач оцінює власну діяльність за якістю результатів роботи і активністю студентів;

б) студенти підбивають підсумки роботи, висловлюють побажання, колективно обговорюють оцінки за роботу [12].

Саме чіткий розподіл обов'язків між викладачем, який виступає в ролі консультанта, та студентами на кожному етапі є запорукою ефективної реалізації проектної технології у ВНЗ.

Основними позитивними моментами реалізації методу проектів є такі:

1) доцільність інтегрованості методу проектів з процесом навчання в будь-якому без винятку освітньому закладі;

2) організація результативної самостійної діяльності студентів та управління;

3) формування пізнавальних інтересів студентів, мотивації їх пізнавальної активності та пізнавальної самостійності;

4) продуктивність творчої самореалізації кожної особистості;

5) спрямованість на розвиток інтелектуальних здібностей студентів, становлення їх емоційно-вольової сфери;

6) формування потреби в самостійній навчально-пізнавальній діяльності;

7) забезпечення полілогічного спілкування між учасниками проектної діяльності;

8) поєднання індивідуальних форм пізнавальної активності з груповими та колективними формами взаємодії учасників проектної діяльності;

9) корекція процесу здійснення проектної діяльності з метою пошуку найбільш ефективних способів отримання конкретного (практичного) результату чи створення певного матеріального (інтелектуального) продукту.

Застосування технологій у навчальному процесі може мати і негативні сторони, основними з яких є:

1) недостатній рівень теоретичних знань у студентів;

2) невірно сформульована досліджувана проблема;

3) низький рівень організації праці в робочих групах [3].

Таким чином, проектування може стати засобом соціального й інтелектуально-творчого саморозвитку всіх суб'єктів освіти (студентів, викладачів), а в більш вузькому розумінні – засобом розвитку проектних здібностей.

Отже, успішність підготовки майбутніх менеджерів сфери туризму залежить від правильно обраних викладачами інституту методологічних підходів до розробки методу проектів і впровадження його в навчальний процес. Доцільно в основу розв'язання поставленої проблеми покласти філософські, психолого-педагогічні ідеї та положення про взаємозв'язок і взаємозумовленість явищ і процесів навколишнього світу, про особистість як суб'єкта діяльності та взаємин, про системний підхід як загальний принцип науки, про компетентнісний підхід як провідний принцип професійної підготовки фахівців, а також наукові теорії про розвиток особистості в діяльності. Саме це призведе до успішної реалізації проектної технології навчання у вищій школі, що є запорукою формування високого рівня ключових компетентностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Веденева Т. Е. Проектная технология как один из факторов построения системы личностно ориентированного образования в школе / Т. Е. Веденева // Дидакт-учитель. – 2002. – № 1. – С. 32–39.
2. Гузев В. В. «Метод проектов» как частный случай интегральной технологии обучения / В. В. Гузев // Директор школы. – 1995. – № 6. – С. 43–48.
3. Гузев В. В. Образовательная технология: от приёма до философии / В. В. Гузев – М.: Сентябрь, 1996. – 112 с. – (Библиотека журнала «Директор школы». – Вып. 4).
4. Зимняя И. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И. Зимняя // Дайджест педагогических идей та технологій : Школа-парк. – 2003. – № 4. – С. 18–23.
5. Лернер И. Я. Проблемное обучение / И. Я. Лернер – М., 1974. – 216 с.
6. Лернер П. Проективание как основной вид познавательной деятельности школьников (на примере освоения ПГ «Технология») / П. Лернер // Завуч. – 2003. – № 7. – С. 6–10.
7. Лисенко С. Про проекти / С. Лисенко // Відкритий урок. – 2003. – № 17. – С. 17–18.
8. Логвін В. Метод проектів у контексті сучасної освіти / В. Логвін // Завуч. – 2002. – № 26. – С. 4.
9. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кікченко, О. М. Любарська та ін.; За заг. ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2002. – 255 с.
10. Самойленко Н. Б. Підготовка вчителів гуманітарних дисциплін до застосування методу проектів у професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Наталія Борисівна Самойленко. – К., 2008. – 285 с.
11. Федорченко В. К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму: [монографія] / В. К. Федорченко. – К. : Слово, 2004. – 471 с.
12. Чечель И. Метод проектов: субъективная и объективная оценка результатов / И. Чечель // Директор школы. – 1998. – № 4. – С. 14–15.

УДК 37.091.33:811.111

Кузло Н. М.

асистент Національного університету
водного господарства і природокористування (м. Рівне)АНГЛОМОВНА ЛІНГВІСТИЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ В МЕЖАХ
КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНОГО ПІДХОДУ

У статті визначено принципи комунікативно-когнітивного підходу, когнітивні та метакогнітивні стратегії для формування англійської лінгвістичної компетенції студентів будівельних спеціальностей.

Ключові слова: англійська лінгвістична компетенція, комунікативно-когнітивний підхід, когнітивні стратегії, метакогнітивні стратегії.

Кузло Н. М. Английская лингвистическая компетенция в пределах коммуникативно-когнитивного подхода. В статье определены принципы коммуникативно-когнитивного подхода, когнитивные и метакогнитивные стратегии для формирования английской лингвистической компетенции студентов строительных специальностей.

Ключевые слова: английская лингвистическая компетенция, коммуникативно-когнитивный подход, когнитивные стратегии, метакогнитивные стратегии.

Kuzlo N. M. The English language linguistic competence within the framework of communicative-cognitive approach. The principles of communicative-cognitive approach, cognitive and metacognitive strategies for the English language linguistic competence formation of the civil engineering students have been outlined in the article.

Key words: the English language linguistic competence, communicative-cognitive approach, cognitive strategies, metacognitive strategies.

У рамках інтеграції України до світової спільноти формування інженера-будівельника як фахівця нового типу, який здатний до міжкультурної комунікації, стає одним з пріоритетних завдань іншомовної підготовки студентів будівельних спеціальностей.

Формуванню проблеми розгляду лінгвістичної компетенції в рамках комунікативно-когнітивного підходу передувало емпіричне підґрунття. У результаті спостереження за студентами на заняттях з англійської мови професійного спрямування визначено, що вони виконують недостатньо вправ на формування англійської лінгвістичної компетенції у читанні в рамках комунікативно-когнітивного підходу. Заняття з англійської мови професійного спрямування є монотонною роботою з аутентичними текстами, засвоєння студентами загальної і спеціальної лексики.

Актуальність проблеми полягає у суперечності між потребою у дотриманні принципів і реалізації окремих когнітивних і метакогнітивних стратегій в рамках комунікативно-когнітивного підходу при формуванні лінгвістичної компетенції у читанні і письмі та відсутністю адаптації принципів до умов лінгвістичної компетенції у читанні та застосуванням когнітивних і метакогнітивних стратегій у межах цього підходу до навчання англійської мови.

Науковці систематизують принципи комунікативно-когнітивного підходу для навчання іноземних мов і розглядають шляхи та засоби їх реалізації (Л. Конопляник, С. Ковриго, А. Романенко), реалізацію комунікативно-когнітивного підходу у моделях навчання різних видів мовленнєвої діяльності (Г. Барабанова, Д. Галямова), адаптацію принципів комунікативно-когнітивного підходу до умов формування англійської